लिखितः

(5) निम्नलिखितानां प्रश्नानाम् उत्तरम् एकपदेन लिखत–

(क) वयं काभ्यां पश्यामः ?
(ख) का भोजनं न करोति ?
(ग) कस्य आदौ अन्ते च 'न' भवति ?
(घ) मुखेन विना कः वदति ?
(ङ) पत्रवाहकः किं वितरति ?
(च) का फलं न खादति ?
(छ) घर्षणेन का दहति ?

उत्तराणि–
(क) नेत्राभ्याम्
(ख) घटिका
(ग) नयनस्य
(घ) मुखेन
(ङ) पत्रम्
(च) घटिका
(छ) अग्निशलाका

(6) मञ्जूषायाः उचितपदानि चित्वा वाक्यानि पूरयत –

अन्तः, जीवामि, पादेन, पिबामि, कृषाम्, समयं, पण्डितः

(क) साक्षरो न च .... ।
(ख) न तस्यादिः न तस्य .... ।
(ग) तिष्ठामि .... बको न पङ्कुः ।
(घ) मौनेन .... मुनिर्न .... ।
(ङ) न .... जलं क्वचित् ।
(च) चलामि दिवसे रात्रौ .... बोधयामि ।
(छ) मुखं .... वपुः क्षीणम् ।

उत्तराणि–(क) साक्षरो न च पण्डितः ।
(ख) न तस्यादिः न तस्य अन्तः ।
(ग) तिष्ठामि पादेन बको न पङ्कुः ।
(घ) मौनेन जीवामि मुनिर्न मूकः ।

(ङ) न पिबामि जलं क्वचित् ।
(च) चलामि दिवसे रात्रौ समयं बोधयामि ।
(छ) मुखं कृष्णम् वपुः क्षीणम् ।

(7) विपरीतार्थकशब्दयोः सुमेलनं कुरुत –

	अ			आ
(क)	इतः	–	(i)	न
(ख)	उपरि	–	(ii)	अन्तः
(ग)	आम्	–	(iii)	ततः
(घ)	आदिः	–	(iv)	अधः
(ङ)	मम	–	(v)	यदा-कदा
(च)	निरन्तरम्	–	(vi)	तव

उत्तराणि–(क)—(iii), (ख)—(iv), (ग)—(i), (घ)—(ii), (ङ)—(vi), (च)—(v) ।

(8) उदाहरणानुसार रिक्तस्थानं पूरयत –

	उत्तमपुरुषः		मध्यमपुरुषः
यथा -	वदामि	–	वदसि
(i)	जानामि	–	....
(ii)	पिबामि	–	....
(iii)	....	–	वससि
(iv)	....	–	बोधयसि
(v)	खादामि	–	....

उत्तराणि–

	उत्तमपुरुषः		मध्यमपुरुषः
यथा -	वदामि	–	वदसि
(i)	जानामि	–	जानासि
(ii)	पिबामि	–	पिबसि
(iii)	बसामि	–	वससि
(iv)	बोधयामि	–	बोधयसि
(v)	खादामि	–	खादसि

(9) उदाहरणानुसारेण वचनपरिवर्तनं कुरुत –

	एकवचनम्		द्विवचनम्
यथा	खादति	-	खादतः
(क)	चलामि	-	चलावः
(ख)	लिखसि	-	लिखतः
(ग)	पठिष्यति	-	पठिष्यतः
(घ)	अस्ति	-	स्तः
(ङ)	दहति	-	दहतः
(च)	वसामि	-	वसावः
(छ)	तिष्ठसि	-	तिष्ठतः

(10) वाक्यनिर्माणं कुरुत–

देवः, वृक्षः, नयनम्, पत्रम्, चलामि, पठसि, खादति, फलम् ।

उत्तराणि–

देवः	–	देवः सर्वव्यापी अस्ति ।
वृक्षः	–	वृक्षः हरितः अस्ति ।
नयनम्	–	तव नयनम् शोभनं वर्तते ।
पत्रम्	–	अहं पत्रं लिखामि ।
चलामि	–	अहं एकपादेन चलामि ।
पठसि	–	त्वं पुस्तकं पठसि ।
खादति	–	सीता फलं खादति ।
फलम्	–	अहं फलं खादामि ।

(11) 'सत्यम्' 'असत्यम्' वा लिखत –

यथा वृक्षः फलं ददाति – सत्यम्

(क) मत्स्याः तडागे निवसन्ति सत्यम्

(ख) शिवः त्रिनेत्रधारी कथ्यते सत्यम्

(ग) बकाः मत्स्यान् न खादन्ति असत्यम्

(घ) घटिका समयं बोधयति सत्यम्

(ङ) अग्निशलका घर्षणेन दहति सत्यम्

(12) अधोलिखितानां पदानां सन्धिविच्छेदं कुरुत –

दहत्याशु, कोऽयम्, नृपतिर्न, सेव्योऽस्मि, तस्यान्तः, तवाप्यस्ति ।

उत्तराणि–
दहत्याशु = दहति + आशु
कोऽयम् = कः + अयम्
नृपतिर्न = नृपतिः + न
सेव्योऽस्मि = सेव्यः + अस्मि
तस्यान्तः = तस्य + अन्तः
तवाप्यस्ति । = तव + अपि + अस्ति ।

(13) संस्कृते अनुवादं कुरुत –

(क) कुन्तल विद्यालय कब (कदा) जाएगा ?

(ख) शीला और रहीम कब आएँगे ?

(ग) वे लोग मिठाई खाएँगे ।

(घ) मैं विद्यालय जाऊँगा ।

(ङ) गर्मी में नदियाँ सूख जाएँगी ।

(च) अब (इदानीम्) तुम क्या करोगे ?

(छ) हमलोग राजगीर जाएँगे ।

उत्तराणि–(क) कुन्तलः विद्यालयं कदा गमिष्यति ?

(ख) शीला रहीमश्च कदा आगमिष्यतः ?

(ग) ते मिष्ठान्नं खादिष्यन्ति ।

(घ) अहं विद्यालयं गमिष्यामि ।

(ङ) ग्रीष्मे नद्यः शुष्यन्ति ।

(च) इदानीं त्वं किं करिष्यसि ?

(च) वयं राजगृहं गमिष्यामः ।